

İSRAF

يَا بَنِي آدَمِ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ
“Ey Âdem’in evlatları! Her namaz vaktinde meşhede giderken, süsünüz olan elbisenizi giyinin! Yiyin, için fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri asla sevmez.” (A’raf, 7/31)

مَا عَالَ مِنْ أَقْتَصَدَ، وَمَا خَابَ مِنْ اسْتَشَارَ

“İktisatla hareket eden (fert, toplum) fakir düşmez. İstişare eden de haybet ve zarar yaşamaz.” . (Ahmet ibni Hanbel, el-Müsned 1/447)

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, “Asrın Büyük Âfeti: İsraf” hakkında olacaktır.

Genel mânâda İsraf; “inanç, söz ve davranışta dinin, aklın veya örfün uygun gördüğü ölçülerin dışına çıkmak”, daha özel mânâda ise; “eldeki mal veya imkânları meşru olmayan maksatlar doğrultusunda harcamak, haddi aşmak, itidalli olmamak, saçıp savurmak” demektir. Yerinde ve faydalı kullanılmayan her şeyi israf olarak değerlendirmek de mümkündür.

İsraf; bereketin kesilmesine ve zillete düşmeye sebep olur... Zaman ve sağlık gibi nimetlerin, insana verilen maddi-manevî her türlü donanımın kadrinin bilinmesi, yaratılış hikmeti istikametinde kullanılması da insanın boynunun borcudur.

İslam, yeme-içme, giyim-kuşam, binek, ev ve eşya gibi maddî ihtiyaçları karşılarken ve Allah’ın ihsan ettiği her türlü rızıktan yararlanırken; orta yolun izlenmesini emretmiştir. Savurganlık, şatafat tutkusu ve lüks arayışından kaynaklanan her türlü israfı da yasaklamıştır.

İsrâ Suresinin, 26 ve 27. âyetlerinde: **“Yakınlarına, yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, ama sakın saçıp savurma. Çünkü savurganlar şeytanların kardeşleri olmuşlardır. Şeytan ise Rabbine karşı pek nankördür.”** mealindeki âyet-i kerime, bu gerçeği ifade etmektedir.” buyrulmakta; saçıp savurma yasaklanmakta ve savurganlık şeytanî bir sıfat olarak anlatılmaktadır.

Saçıp savurmanın az ya da çok harcama ile değil, harcamanın yapıldığı yerle alâkası vardır. Bu açıdan, saçıp savurmaktan maksat, doğru olmayan yerlere harcamada bulunmaktır. İslam âlimlerine göre, bir insan bütün malını mülkünü Allah yolunda infak etse savurganlık yapmış sayılmaz. Fakat gayrimeşru bir iş için sadece birkaç kuruş dahi harcasa “saçıp savurmuş” kabul edilir.

İmam-ı Azam, bu noktada; لَا اسْرَافَ فِي الْخَيْرِ كَمَا لَا خَيْرَ فِي الْاِسْرَافِ “Hayırda ve ihsanda israf olmadığı gibi, israfta da hiçbir hayır yoktur.” der. Dolayısıyla, ferdî olarak giyim-kuşamda, içinde oturulan binada ve evin tefrişinde olduğu gibi, zaman ve sağlık gibi nimetlerin kıymetinin bilinmeyişinde de israf söz konusudur.

Gereksiz olarak musluktan akıtılan su, gereksiz yakılan elektrik ve enerji sarfiyatı israf olduğu gibi, zamanı boşa harcamak ve sağlığı bozacak davranışlarda bulunmak da bir tür israftır. Bir insanın; altı saatlik uyku ile dinlenebilecekken sekiz saat uyuması nasıl israfsa, yarım litre su ile abdest alması mümkünken, lâvaboda musluğu sonuna kadar açıp iki litre su kullanması da aynı şekilde israftır.

Bir defasında Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Hz. Sa’d’e uğradı. Sa’d bu esnada abdest alıyordu. Resûlullah (s.a.s.), onun suyu aşırı kullandığını görünce “Bu israf da nedir?” diye

sordu. Sa'd de, "Abdestte de israf olur mu?" dediğinde, Hz. Peygamber (s.a.s), "Evet olur, hatta akmakta olan bir nehirde abdest alsan bile olur" şeklinde cevap verdi." (*İbn Mâce, Tahare, 48*).

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem): **"Kibirleşmeden ve israf etmeden yiyiniz, içiniz, giyiniz ve sadaka veriniz."** (*Buhârî, Libâs, 1*) buyururken, yeme-içmenin yanında sadaka vermeyi teşvik etmiş, işin tehlikeli yönüne dikkat çekerek israfı ve büyüklenmeyi yasaklamıştır. Bu mânâda İbn Abbas'ın da: "İki şey, yani israf ve kibir günahları bulaşmadığı sürece, helâlden istediğini ye istediğini giyin." (*Buhârî, Libâs, 1*) dediği ifade edilir. Bu nedenle, dünya nimetlerinden faydalanırken aşırılığa kaçılmamalıdır. Helâl bile olsa aşırıya kaçmak mekruhtur; kibirleşmeye sebep olabileceğinden endişe edilmektedir.

İnsanlığın İftihar Tablosu (sallallâhu aleyhi ve sellem); şöyle buyuruyor: "...kim (yemesinde-içmesinde, giyiminde-kuşamında) Allah için mütevazı olursa Allah onu yücelttikçe yüceltir. Kim de kibirleşir ve büyüklük taslarsa, Cenab-ı Hak onu da alçalttıktça alçaltır. **Kim iktisatlı hareket ederse Allah onu zengin kılar. Kim de israf ederse Cenab-ı Hak onu fakr u zarurete müptela eyler** ve kim Allah'ı çokça zikrederse Mevlâ-i Müteâl ondan hoşnut olur." (*Bezzâr, el-Müsned 3/160; Taberânî, el-Mu'cemü'l-evsat 5/139*)

İsraf ve aşırı tüketim, bize fayda ve mutluluk getirdiğini zannettiğimiz **"zararlı bir alışkanlıktır."** Saçıp savuran, elindeki imkân ve nimetleri yerli yerinde kullanmayan kişiler menfi bir davranış sarmalı içerisine girerler.

İktisat Risalesi'nde, israfın nasıl bir vahim neticeler devridâimine sebep olduğu izah edilirken; israfı meftun olmuş kişinin hırs gibi bir haslete müptelâ olacağını, hırsın

hasâret (hüsrân ve manevî bir çöküş) getireceği, bunun 'kanaatsizliğe, ihlâs (samimiyet) zafiyetine ve uhrevî amellerin azalmasına yol açacağı belirtilmiştir. Kanaatkâr olmanın ise iktisadî ve mutedil bir hayat tarzını netice vereceğini beyan edilmiştir. İsrâf eden kişi, hırs ile hareket ettiğinden maddî ve mânevî çok büyük bir zarar görecektir. (*Lem'alar, 19. Lem'a*)

Sözün özü; İsrâf ve iktisattan yoksunluk, kanaatsizliğe, sürekli hayattan şikâyet etmeye, hırsa, riyaya ve ihlâssızlığa sebep olmaktadır. Ayrıca israf, bir taraftan insanın izzetini kırarken, diğer taraftan da başkalarına yüzünü dökmeye, dilenmeye ve fakir bir hayat sürmeye mecbur etmektedir.

Bugünün insanları, ölçsüz ve dengesiz harcamada bulunmak, kendisine bahşedilen nimetleri bilinçsizce tüketmek, ömrünün hesabını vermeyecekmişçesine beyhude geçirmek yerine; iktisat ve istiğna ruhunu hayatlarının esası yapmak, yeme-içme, giyim-kuşam, ev-bark, araba ve eşya gibi bütün ihtiyaçlarını zaruret çizgisine göre ele almak ve her meselede tevazu kaidesine uygun davranmaya çalışmak durumundadırlar. Böylesine bir hayat anlayışı, günümüz dünyasında daha çok ahlâkî, içtimaî ve ekonomik sahalarda yaşamak zorunda olduğumuz pek çok problemin de çözümüne imkân sağlamış olacaktır.

Ne mutlu; İsrâftan uzak durarak ihtiyaçlarını zaruret sınırları içinde tutanlara! Müjdeler olsun; her meselede tevazu kaidesine uygun davranmaya özen gösterenlere.